

องค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนาชุมชนตามวิถีพุทธ THE ROLE OF THE SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN COMMUNITY DEVELOPMENT BASED ON BUDDHIST PRINCIPLES

พระอำนาจ เตชวโร¹, พระมหามานะ ปิยภาณี²,

Phra Amnat Techawaro¹, Phramaha Mana Piyapan²

คณะสงฆ์อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์¹, โรงเรียนบาลีสวัสดิ์วัดศาลาลอย²

Khwao Sinarin District Sangha, Surin Province¹, Balisatid Wat Salaloi School²

bovy@2hotmail.com¹

Received : March 18, 2025

Revised : March 25, 2025

Accepted : April 5, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนาชุมชนตามวิถีพุทธ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานท้องถิ่นในระดับตำบลที่มีหน้าที่ดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ เช่น การจัดการบริการสาธารณะ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การวางแผนงบประมาณ การศึกษา และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นต่าง ๆ โดยมีการเลือกตั้งนายกหรือสมาชิกอบต. ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตำบลนั้น ๆ โดยการนำหลักพุทธศาสนาใช้ในการพัฒนาให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ เพื่อสร้างสังคมที่สงบสุขและยั่งยืน ดังนี้ 1. การส่งเสริมหลักธรรมพุทธศาสนา 2. การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง 3. การสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีในชุมชน 4. การใช้ศาสนสถานในการพัฒนา และการนำหลักสาราณียธรรม 6 ในการพัฒนาชุมชน ช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ องค์กร และประชาชนในชุมชน การใช้หลักธรรมในการพัฒนาชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาโดยอาศัยการแบ่งปันข้อมูลและการให้ความรู้ ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: องค์การบริหารส่วนตำบล, การพัฒนา, วิถีพุทธ

Abstract

The purpose of this article is to present the role of the Subdistrict Administrative Organization in community development based on Buddhist principles. The Subdistrict Administrative Organization is a local administrative unit at the subdistrict level responsible for overseeing and improving the quality of life of residents in the area. Its responsibilities include providing public services, developing the local economy, society, and environment, budgeting, education planning, and various activities related to regional development. The Subdistrict Administrative Organization operates under an elected mayor or council members who have decision-making authority over matters concerning the subdistrict by integrating Buddhist principles, development efforts seek to create balance in economic, social, and spiritual aspects, fostering a peaceful and sustainable society. The key aspects include 1. Promoting Buddhist 2. Developing a self-sufficient economy 3. Strengthening

community relationships and unity 4. Utilizing religious sites for development and applying the Saraniyadhamma in community development. These approaches help build strong relationships between officials, organizations, and residents. The integration of Buddhist principles in community development, along with encouraging public participation through information sharing and education, helps reduce conflicts and foster mutual understanding.

Keywords: Subdistrict Administrative Organization, Development, Buddhist Oriented

บทนำ

ในการพัฒนาประเทศนั้นปัจจุบันประเทศไทยใช้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ประกอบกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยึดหลักการกำหนดทิศทางการพัฒนาบนพื้นฐานของหลักการแนวคิดที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแนวคิด Resilience เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) และโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) เพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์หลักของแผนพัฒนาฯ นี้ คือการ “พลิกโฉม” ประเทศไทย สู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เริ่มต้น ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2565 ครอบคลุมปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 – 2570 ซึ่งเป็นระยะ 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ เป็นการสร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติ รวมถึงเครือข่ายภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมกันทุกขั้นตอนเป็นลำดับขั้นในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ สู่การปฏิบัติตั้งแต่นโยบายของรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ชุมชน ตลอดจนแผนของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล และแนวทางพัฒนาควบคู่กับการรวบรวมปัญหาอุปสรรค และความต้องการของประชาชน ทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น และอำเภอ เพื่อวิเคราะห์กำหนดเป็นประเด็นในแผนพัฒนาของจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสามารถดำเนินการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยชุมชนจะมีแผนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือกลไกในการขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนต่อไป (อาทิตย์ ชูชัย, 2564)

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของไทยที่จัดตั้งขึ้นมาตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการปกครองส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) ให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับตำบลซึ่งเป็นเขตชนบทอันเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศได้มีโอกาสเรียนรู้การแก้ไขปัญหาและการตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยการเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ชนบทมากที่สุดองค์กรหนึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้ประชาชนในเขตพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบตามขอบเขตของอำนาจที่ได้รับตามกฎหมาย การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นในระดับขององค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงวิธีการปกครองตนเอง (อังกณ รัชวัตร, 2558) ซึ่งหลักการสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นรูปแบบการบริหารจัดการในระบอบประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ต้องจัดการดูแลทุกข์สุขของประชาชน ถ้าหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ สามารถเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ดังนั้นการพัฒนานำมาซึ่งความเจริญสู่ชุมชนคนในพื้นที่ย่อมมีส่วนส่งเสริมความเจริญความมั่งคั่งอันมั่นคงแก่ชุมชนท้องถิ่นและส่วนรวมของประเทศในที่สุด

หลักสารานุกรม 6 อันประกอบด้วย 1) เมตตาทายกรรม 2) เมตตาวจีกรรม 3) เมตตาโมกรรม 4) สาธารณโภคี 5) สีสสามัญญาตา และ 6) ทิฏฐิสามัญญาตา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557)อันเป็นประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล นำไปใช้ในการบริหารพัฒนาชุมชนตำบลนี้ ให้เกิดการพัฒนายั่งยืนและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนต่อไป ดังนี้**1. เมตตาทายกรรม** ตั้งเมตตาทายกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้า และลับหลังคือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้า และลับหลัง **2. เมตตาวจีกรรม** ตั้งเมตตาวจีกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลังคือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือน ด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือทั้งต่อหน้า และลับหลัง**3. เมตตาโมกรรม** ตั้งเมตตาโมกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กันมองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน **4. สาธารณโภคีตา** ได้สิ่งของใดมาก็แบ่งปัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมา แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคด้วยกัน **5. สีสสามัญญาตา** มีศีลบริสุทธิ์เสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจของหมู่คณะ**6. ทิฏฐิสามัญญาตา** มีทิฏฐิดีงามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ เห็นชอบร่วมกันในข้อที่เป็นหลักการ อันจะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์ ขจัดปัญหา

ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบล จึงสามารถนำหลักพุทธธรรมนี้มาประยุกต์ใช้เนื่องจากได้รับการพิสูจน์แล้วว่าสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงรวมทั้งการบริหารพัฒนาได้จริง อันส่งผลที่ดีจริงต่อการดำเนินชีวิตและการบริหารจัดการขององค์กร

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

ความหมายเกี่ยวกับการพัฒนา

“พัฒนา” หมายถึง ทำให้เจริญ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)ดังนั้น “การพัฒนา” ก็คือ การทำให้เจริญ การพัฒนา มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Development แปลว่า การเปลี่ยนแปลงที่ละเอียดละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้นเติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นและเหมาะสมกว่าเดิมหรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ (ปกรณ์ปริyarat, 2538, น. 18 – 65.)

“การพัฒนา” หมายถึง ความเจริญเติบโต โดยเน้นความเจริญเติบโต ทางด้านเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ผลผลิตรวมของประเทศเพิ่มขึ้น รายได้ประชาชาติมากขึ้น รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อคนของประชากรเพิ่มขึ้น สรุปได้ว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการทางสังคมที่ผลผลิตออกมาในรูปซึ่งสามารถวัดได้ด้วยเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์ (สุนทรী โคมิน, 2522, น.374- 396.)

การพัฒนา ในความหมายของนักพัฒนาบริหารศาสตร์จะมีขอบข่ายกว้างขวางกว่าความหมายจากรูปศัพท์ ความหมายโดยทั่วไปและความหมายทางเศรษฐศาสตร์ที่กล่าวมาแล้ว เพราะหมายถึง การเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งในด้านคุณภาพ (ดีขึ้น) ปริมาณ (มากขึ้น) และสิ่งแวดล้อม (มีความ

เหมาะสม) ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวจากความหมายในด้านต่างๆ (สนธยา พลศรี, 2547, น. 3)

จากความหมายในด้านต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า การพัฒนามีความหมายที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างการออกไปบ้าง ซึ่งถ้าหากพิจารณาจากความหมายเหล่านี้อาจสรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านคุณภาพปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผนโครงการและดำเนินงานโดยมนุษย์ เพื่อประโยชน์แก่ตัวของมนุษย์เอง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน ได้กล่าวถึงหลักในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนเอาไว้ว่า จะต้องยึดหลักที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ยึดหลักความมีศักดิ์ศรีและศักยภาพของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด นักพัฒนาจะต้องเชื่อมั่นว่าประชาชนนั้นมีศักยภาพที่จะใช้ความรู้ ความสามารถที่จะปรับปรุง พัฒนาตนเองได้ จึงต้องให้โอกาสประชาชนในการคิด วางแผนเพื่อ แก้ปัญหาชุมชนด้วยตัวของเขาเอง นักพัฒนาควรเป็นผู้กระตุ้น แนะนำ ส่งเสริม

2. ยึดหลักการพึ่งตนเองของประชาชน นักพัฒนาต้องยึดมั่นเป็นหลักการสำคัญว่าต้องสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ โดยการสร้างพลังชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนส่วนรัฐบาลจะช่วยเหลือสนับสนุนอยู่เบื้องหลังและช่วยเหลือในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน

3. ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผนและติดตามประเมินผลในกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่จะทำในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดำเนินงาน อันเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องของ ความเป็นเจ้าของโครงการหรือกิจกรรม

4. ยึดหลักประชาธิปไตย ในการทำงานพัฒนาชุมชนซึ่งจะต้องเริ่มด้วยการพูดคุย ประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน คิดร่วมกัน ตัดสินใจและทำร่วมกัน รวมถึงรับผิดชอบร่วมกันภายใต้ความ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย (กรมการพัฒนาชุมชน, 2526)

กรมการพัฒนาชุมชนได้นำสถานการณ์ปัจจุบัน และสภาพแวดล้อมของการพัฒนาประเทศ ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงสำคัญของโลก (Global Megatrend) ที่มีผลกระทบต่อกรมการพัฒนาชุมชนและชุมชนมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติ ว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งได้มีการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน (Internal Factors) และปัจจัยภายนอก (External Factors) องค์กร นำมากำหนดทิศทาง การขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล (Agenda) งานตามภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชน (Function) และงานในระดับพื้นที่ (Area) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยมีวิสัยทัศน์/พันธกิจ/ยุทธศาสตร์ ดังนี้

มุ่งสู่วิสัยทัศน์

“เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

พันธกิจ (Mission)

1. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
2. ส่งเสริมและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตแก่ประชาชนและชุมชน
3. สร้างความร่วมมือและส่งเสริมบทบาทเครือข่ายการพัฒนาชุมชนเพื่อยกระดับงานพัฒนาชุมชน ให้ได้รับการยอมรับทั้งในและต่างประเทศ
4. พัฒนาองค์กรให้ทันสมัย มีสมรรถนะสูง และมีธรรมาภิบาล บุคลากรมีอุดมการณ์และเชี่ยวชาญ ในงานพัฒนาชุมชน (กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, ออนไลน์)

เป้าหมายสำคัญ

1. ชุมชนมีศักยภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาตนเองสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน
2. เศรษฐกิจฐานรากมีความมั่นคง คนในชุมชน มีงาน มีอาชีพ มีรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี
3. เครือข่ายการพัฒนาชุมชนสามารถขับเคลื่อนชุมชนสู่ความเข้มแข็ง และเกิดการเชื่อมโยงความร่วมมือ ทั้งในและต่างประเทศ
4. กรมการพัฒนาชุมชนเป็นองค์กรที่มีธรรมาภิบาล สมรรถนะสูง ทันสมัย บุคลากรมีอุดมการณ์และมีความเชี่ยวชาญในงานพัฒนาชุมชน

นักวิชาการได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมด้านการพัฒนาชุมชน มีแนวความคิดมูลฐานอยู่ 3 ประการดังนี้ 1) การช่วยเหลือตนเองและการช่วยเหลือเพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องช่วยตนเองในรูปแบบของแรงงาน วัสดุและทรัพย์สินเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง หาก เกินความสามารถรัฐบาลจึงจะให้การสนับสนุนตามสมควร 2) การพัฒนาชุมชนเป็นการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ ปัญหาของชุมชนหรือประเทศไม่อาจ แก้ไขได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ต้องเป็นการประสานการปฏิบัติของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเป็นการประสานวิธีการหลายวิธีและหลายด้าน หากเราศึกษาปัญหาของ ชุมชนอย่างละเอียดจะพบว่า ปัญหาของชุมชนนั้นมีสาเหตุหลายประการ ฉะนั้นจึงต้องดำเนินการด้วย วิธีการต่าง ๆ พร้อมกันไป 3) การพัฒนาชุมชนเป็นการดำเนินงานที่เริ่มจากท้องถิ่น ชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ที่ สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ (มิได้หมายความว่า นโยบายชาติเป็นตัวกำหนดนโยบาย ท้องถิ่น แต่หมายถึง กิจกรรมในท้องถิ่นจะได้รับการสนับสนุนให้เป็นกำลังสำคัญในการ คำจูนนโยบาย ชาติ) การสนับสนุนจากรัฐบาลในที่นี้คือด้านวัสดุ กำลังคน ฉะนั้นการดำเนินงานของท้องถิ่นใดเป็น เอกเทศ ปราศจากเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ ย่อมจะมิได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล เท่าที่ควร (จิรพรรณ กาญจนจิตตรา, 2523)

นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องพิจารณาแนวความคิดในการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1. คนมีความสำคัญมากที่สุด (Man is a Most Important) การพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นใน ศักยภาพหรือพลังความสามารถของคน เพราะการดำรงอยู่หรือการล่มสลายของชุมชน การพัฒนา หรือการ เสื่อมถอยของชุมชนขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นสำคัญจึงต้องให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาด้วยการ

พัฒนาคนให้มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองและชุมชน ร่วมกันสร้างมาตรฐานในการดำรงชีวิตหรือคุณภาพชีวิตที่ดีมีความพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) การพัฒนาชุมชนเป็นการให้คนในชุมชนได้เข้ามาศึกษา ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาชุมชนนั้นเป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนนั่นเอง

3. การพึ่งตนเองของชุมชน (Self-Reliance) จากแนวความคิดที่เชื่อในศักยภาพและพลังความสามารถของชุมชน แนวความคิดของการพัฒนาชุมชนจึงเชื่อมั่นว่า การเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนนั้น ทำให้คนสามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง สามารถ สร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

4. การช่วยเหลือตนเอง (Aided Self-Help) เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยึดเป็นหลักสำคัญประการหนึ่งคือต้องพัฒนาให้ประชาชนพึ่งตนเองให้มากขึ้นและให้ได้มากที่สุด โดยมีรัฐเป็นผู้คอยให้การช่วยเหลือ สนับสนุนในส่วนที่เกิดขีดความสามารถของประชาชนตามโอกาสและหลักเกณฑ์ ที่เหมาะสม

5. การใช้ ทรัพยากรในชุมชนให้คุ้มค่า (Community Natural Resources Utilize) ผลประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนโดยอ้อมเกิดขึ้นแก่ชุมชนนั้น ดังนั้นจึงต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของ ชุมชน เช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ทุนทางสังคมและทรัพยากรต่าง ๆ ไม่พึ่งพาชุมชนอื่น ๆ ในการ พัฒนาชุมชนของตนเอง เพราะแต่ละชุมชนต่างก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพยากร เพื่อพัฒนาชุมชน ของตนเอง เช่นเดียวกัน

6. การริเริ่มของประชาชนในชุมชน (Initiative) แนวความคิดของการพัฒนาชุมชนเชื่อมั่น ในสิทธิเสรีภาพของคน การพัฒนาชุมชนต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มในการศึกษาวิเคราะห์ปัญหา จัดทำแผนและโครงการไม่ใช่ถูกกำหนดโดยบุคคลหรือหน่วยงานนอกชุมชน การดำเนินงานพัฒนาในขั้นตอนต่าง ๆ ต้องให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้ริเริ่มและรับผิดชอบหน่วยงานนอกชุมชนอื่น ๆ เป็นหน่วยที่สนับสนุนส่งเสริมเท่านั้น แนวความคิดดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้โดยวิธีให้การศึกษาแก่คนในชุมชนจนมีความรู้ความสามารถในระดับที่เรียกว่า “คิดเป็นทำเป็น” จนสามารถที่จะค้นหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา กำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาและดำเนินการแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเอง

7. ความต้องการของชุมชน (Felt-Needs) จากความเชื่อข้อที่ว่าคนมีศักยภาพและความสามารถในการพัฒนา แนวความคิดของการพัฒนาชุมชน จึงเชื่อมั่นว่าการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนนั้น ทำให้คนสามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเองสามารถ สร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ตามความต้องการของชุมชนเอง

8. ขีดความสามารถของชุมชนและของรัฐบาล (Community and Government) การ พัฒนาชุมชนมุ่งเน้นให้ดำเนินการโดยคนและทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ เพราะรัฐบาลมีขีดความสามารถจำกัดทั้งด้านบุคลากร งบประมาณและระบบการบริหาร ส่วนชุมชนก็มีขีดจำกัดในเรื่อง ความไม่พร้อมของคนและทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนาไม่เพียงพอ ดังนั้นการดำเนินงานพัฒนาชุมชน จึงต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของชุมชนและรัฐบาล กล่าวคือชุมชนที่มีความพร้อมมากก็พึ่งตนเอง ให้มาก ชุมชนที่มีความ

พร้อมน้อย รัฐก็ให้การสนับสนุนมากขึ้น ชีตความสามารถของชุมชนและรัฐนี้ จะต้องได้สัดส่วนและสอดคล้องซึ่งกันและกัน

9. การร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน (Co-Operation Between) การพัฒนาชุมชน จะประสบความสำเร็จได้จะต้องเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและประชาชน ไม่ปล่อยให้ฝ่าย หนึ่งฝ่าย ใดรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว เพราะรัฐบาลและประชาชนในชุมชนต่างก็มีข้อจำกัด ไม่สามารถ ดำเนินงาน พัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพได้เต็มที่ดังกล่าวนั้นแล้ว การร่วมมือระหว่างรัฐบาลและ ประชาชนนี้ต้อง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการช่วยเหลือตัวเอง การใช้ทรัพยากรในชุมชน การมีส่วนร่วม ของประชาชนและการ สนับสนุนส่งเสริมของรัฐบาลอย่างเหมาะสมเป็นสำคัญ

10. การพัฒนาแบบบูรณาการ (Integrated Development) การพัฒนาชุมชนจะต้อง ดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน หลาย ๆ ด้าน จะมุ่งเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ เพราะกิจกรรมในการ พัฒนา ชุมชนมีหลายกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องสอดคล้องและเป็นแนวทางเดียวกันเพื่อ การประหยัด แรงงาน งบประมาณและเวลาที่ใช้ การดำเนินงานพัฒนาชุมชนจึงต้องประสานงานกับ คน หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ และงบประมาณจึงจะประสบผลสำเร็จ

แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล โดยปกติจะ ประกอบด้วยหลายหมู่บ้านหลายชุมชนในเขต อบต. นั้น มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วน ท้องถิ่น มีชื่อและเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนเองโดยเฉพาะ

1. ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลที่อยู่ใกล้ชิดกับ ประชาชนมากที่สุด มีพื้นที่เท่ากับตำบลแต่ละตำบล จัดตั้งมาจากสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด และมีจำนวนราษฎรไม่น้อยกว่า 2,000 คน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อดูแลทุกข์สุขและให้บริการประชาชน ในหมู่บ้าน ตำบล เขต อบต. แทนรัฐบาลกลาง มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการท้องถิ่น มีอำนาจ หน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และหน้าที่อื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งมีงบประมาณ และพนักงานเจ้าหน้าที่ของ อบต. เอง (องค์การบริหารส่วนตำบลนาสวน อำเภอศรี สวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี, ออนไลน์)

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง ราชการส่วนท้องถิ่นที่เกิดจากแรงผลักดันของประชาชน และรัฐบาลที่ต้องการให้มีการกระจายอำนาจไปสู่้องค์การบริหาร และองค์กรปกครองตนเองในระดับตำบล เพื่อให้ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองและบริหารตามหลักการปกครองตนเอง ้องค์การบริหารส่วนตำบลจึงถูกก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (กรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2546) อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วย การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่น

จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลใช้ บังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 นอกจากนี้้องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

พ.ศ.2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ซึ่งได้บัญญัติให้ยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี โดยไม่รวมเงินอุดหนุนเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น (โกวิทย์ พวงงาม, 2559)

จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลก็เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น พัฒนาไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล การเปลี่ยนแปลงเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลที่จะยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (สนธิ จรอนันต์, 2548) รวมไปถึงองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง รูปแบบการปกครองที่สะท้อนการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองพื้นฐานของประเทศโดยแท้จริงอันเป็นการสนองต่อต้นนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของรัฐบาลที่จะให้อำนาจการบริหารแก่หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารงานที่สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นได้ด้วยตนเองตามอำนาจหน้าที่และมีอิสระในการตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด (อุดม เขยกิจวงศ์, 2545) นอกจากนี้แล้วองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีจำนวนประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีอำนาจปกครองตนเองมีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน

2. ความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

- 1). เป็นองค์กรตามกฎหมายที่ทำหน้าที่บริหารจัดการพัฒนาตำบล หมู่บ้าน และชุมชน ตามนโยบายกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น
- 2). เป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน มีความอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารงาน ภายในกรอบที่กฎหมายกำหนด ทำให้สามารถแก้ไขปัญหา อำนาจความสะดวก และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว
- 3). เป็นองค์กรที่มีผู้แทนประชาชนเข้าไปบริหารงานทั้งฝ่ายนิติบัญญัติคือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และฝ่ายบริหาร คือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยการเลือกตั้งโดยตรงของ ประชาชนอย่างเต็มรูปแบบ ทำให้การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาตำบล หมู่บ้านตรงกับความต้องการอันแท้จริงของประชาชน
- 4). เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยในทางปฏิบัติแก่ประชาชนในขอบเขตไม่กว้างนัก ทำให้ประชาชนมองเห็นภาพรวมชัดเจนและมีส่วนร่วมได้ไม่ยาก
- 5). เป็นการสร้างผู้นำทางการเมืองที่จะเข้าสู่เวทีการเมืองในระดับต่าง ๆ รวมทั้งในระดับชาติ ต่อไป
- 6). เป็นการส่งเสริมการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลตาม พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประกอบด้วย

2.1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วย

1.1) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ 2 คน แต่หากองค์การบริหารส่วนตำบล มีเพียง 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกหมู่ละ 3 คน และหากองค์การบริหารส่วนตำบล ใดมีเพียง 1 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 6 คน

1.2) ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

1.3) รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

1.4) เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2. นายองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วย

2.1) รองนายองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน

2.2) เลขานุการนายกฯ

2.3) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

2.4) ส่วนต่าง ๆ ได้แก่ สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนการคลัง ส่วนโยธา ส่วนการศึกษา และส่วนอื่น ๆ ตามความจำเป็น

3. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

3. ควบคุมการปฏิบัติงานของนายองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ (บัญญัติพุ่มพันธ์, 2548.)

4. อำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ดังนี้

1. มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2. มาตรา 67 ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

2.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

2.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งกำจัด

ขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล

2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ

2.7 คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

3. มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังนี้

3.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร

3.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา และสวนสาธารณะ

3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

3.8 การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน

3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน

3.1 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

3.11 กิจการเกี่ยวกับพาณิชย์

3.12 การท่องเที่ยว

3.13 การผังเมือง (พระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม 2553)

สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล คือ ความพยายามในการที่จะร่วมมือดำเนินงานของส่วนราชการต่าง ๆ หรือดำเนินกิจการต่าง ๆ โดยเฉพาะในการบริหารจัดการงานต่าง ๆ ของภาครัฐทั้งด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่นโดยผ่านการบริหารงานราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่จัดตั้งขึ้นภายใต้องค์การปกครองท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นเลือกตั้งผู้แทนแต่ละหมู่บ้านเข้าไปเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจในการบริหารงานของตำบลตามที่กฎหมายกำหนดไว้

การพัฒนาชุมชนตามวิถีพุทธ

การพัฒนาชุมชนตามวิถีพุทธเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่มุ่งเน้นการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งด้านจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ โดยใช้หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความสงบสุข ความสามัคคี และความยั่งยืน ตัวอย่างของการพัฒนาชุมชนที่นำวิถีพุทธมาประยุกต์ใช้ได้แก่ การส่งเสริมคุณธรรม การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง การเสริมสร้างความรู้ และการสร้างสังคมที่มีความสุขโดยยึดหลักศีลธรรมและความเป็นธรรม

แนวทางการพัฒนาชุมชนตามวิถีพุทธ

1. การส่งเสริมหลักธรรมทางพุทธศาสนา การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เช่น สติ สมาธิปัญญา และการฝึกจิตให้มีความสุข ซึ่งจะช่วยทำให้ชุมชนมีความสงบเรียบร้อยและประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและไม่ขัดแย้ง (พระมหานันท, 2561)

2. การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง หลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแนวทางที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการในชุมชนให้มีความพอเพียงและยั่งยืน ซึ่งจะช่วยลดความยากจนและเสริมสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเอง (กรมการปกครอง, 2561)

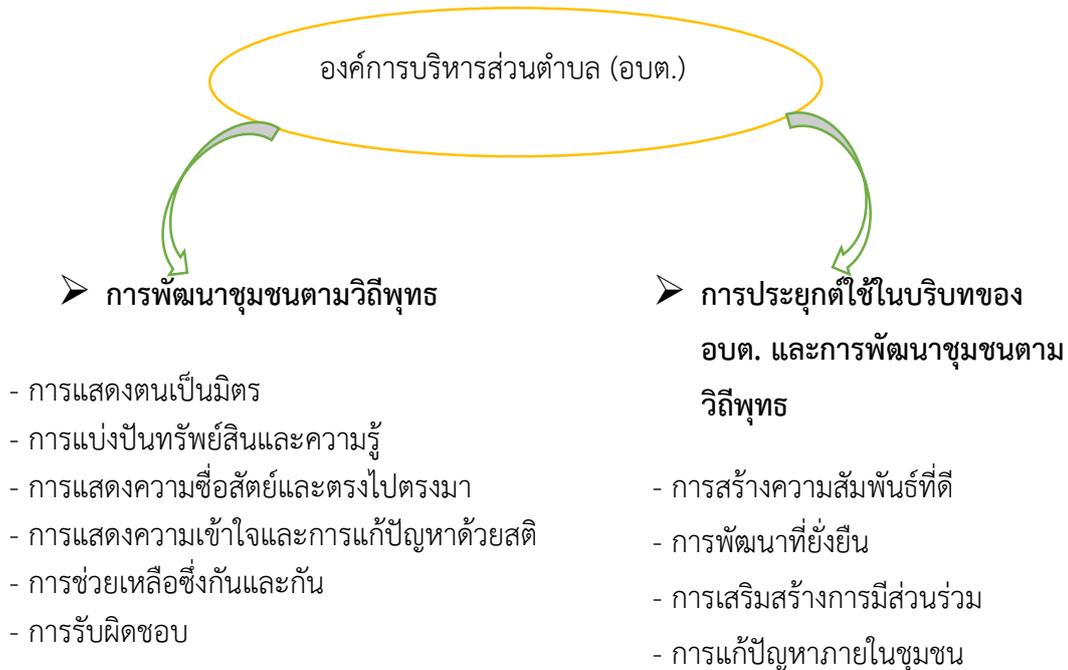
3. การส่งเสริมความสัมพันธ์ในชุมชน การทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน เช่น การทำบุญประเพณี การช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามหลักการในพุทธศาสนา เป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีในชุมชน และเสริมสร้างความสามัคคี การทำบุญร่วมกันช่วยให้ชุมชนมีจิตใจที่สูงขึ้นและเสริมสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในสังคม (ศูนย์พุทธศาสนาและการพัฒนา, 2555)

4. การส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาคุณธรรม การส่งเสริมการศึกษาในชุมชน โดยการนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ทั้งในด้านจิตใจและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น การเรียนรู้ที่จะมีสติ การมีความเมตตา กรุณา การปฏิบัติตามหลักศีลธรรมในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีคุณธรรม และเกิดความสงบสุข (ธรรมะออนไลน์, 2563)

5. การใช้ศาสนสถานเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาวัดและศาสนสถานสามารถเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนต่างๆ เช่น การอบรมธรรมะ การจัดกิจกรรมการช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น การช่วยเหลือคนยากจน การส่งเสริมสุขภาพ และการเสริมสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

องค์ความรู้

การศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนาชุมชนตามวิถีพุทธ เป็นการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเน้นความยั่งยืนทั้งด้านจิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยผู้เขียนได้จัดทำเป็นแผนภูมิองค์ความรู้ดังนี้

สารานุกรม 6 (หลักการของความสัมพันธ์ที่ดีใน

"สารานุกรม 6" เป็นหลักธรรมสำคัญในการสร้าง

อันประกอบด้วย เมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาเมโนกรรม สาธารณโภคี สีสสามัญญตา และทัญญูสามัญญตา หลักธรรมเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนผ่านการบริการที่สุภาพ จริงใจ และซื่อสัตย์ การใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างเท่าเทียม การมีวินัย และความรับผิดชอบร่วมกัน การนำสารานุกรม 6 มาปรับใช้จะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ลดความขัดแย้ง และสร้างความเข้าใจที่ดีขึ้น นำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่สมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ เพื่อความสงบสุขและความยั่งยืนในท้องถิ่น

สรุป

บทความนี้ได้นำเสนอแนวคิดและแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาชุมชนโดยบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน หลักสำคัญที่นำมาพิจารณาได้แก่ การส่งเสริมหลักธรรมพุทธศาสนา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และความสงบสุขในชุมชน ผ่านการอบรมและการปฏิบัติธรรม นอกจากนี้ยังได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง โดย อบต. สามารถสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งพาตนเอง ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า และลดการพึ่งพาภายนอก เพื่อสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจในระยะยาว

การสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีในชุมชนเป็นอีกหนึ่งมิติที่สำคัญ โดย อบต. สามารถส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีที่เน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความผูกพันและปรองดองในสังคมท้องถิ่น ยิ่งไปกว่านั้น บทความยังได้เน้นย้ำถึงบทบาทของศาสนสถาน เช่น วัด ในการเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมพัฒนาชุมชนที่ส่งเสริมศีลธรรมและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน

โดยสรุปแล้ว การที่องค์การบริหารส่วนตำบลนำหลักพุทธศาสนา ได้แก่ สาราณียธรรม 6 มาปรับใช้ในการบริหารจัดการ จะมีส่วนสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ องค์กร และประชาชนในชุมชน นอกจากนี้ การใช้หลักธรรมในการพัฒนาชุมชนยังสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการแบ่งปันข้อมูลและความรู้ ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้ง สร้างความเข้าใจอันดี และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่สมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ อันจะนำมาซึ่งสังคมที่สงบสุขและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2561). *แนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2526). *คู่มือการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนสำหรับนักพัฒนากร กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- กรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2546). *พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ประสานมิตร.
- กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. *วิจัยทัศน์/พันธกิจ/ยุทธศาสตร์*. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2568, จาก <https://www.cdd.go.th/>
- โกวิท พวงงาม. (2559). *การปกครองท้องถิ่นไทยหลักการและมิติใหม่ในอนาคต* (ปรับปรุงใหม่, พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- จิรพรรณ กาญจนจิตรา. (2523). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธรรมะออนไลน์. (2563). *การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามหลักพุทธศาสตร์*. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://www.dhamma.com>
- บัญญัติ พุ่มพันธ์. (2548). *อบต. ของเรา : ท้องถิ่นของเรา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- ปกรณ์ ปรียากร. (2538). *ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพานิช.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, หมวดอักษร พ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2557). *ธรรมนุญชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระมหานันท์ ปัญญาวุฒิโก. (2561). *พุทธศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537. (2537, 2 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 111/ตอนที่ 53 ก.

- ศูนย์พุทธศาสนาและการพัฒนา. (2555). *การพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พุทธศาสนาและการพัฒนา.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียน สโตร์.
- สนิท จรอนันต์. (2548). *ความเข้าใจเรื่องโครงการปกครองท้องถิ่น* (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: สุขุมและบุตร.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *พระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม 2553*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *หลักสูตรแนวทางพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุนทรী โคมิน. (2522). ผลกระทบของการพัฒนาในแง่มุมของจิตวิทยาสังคม. *พัฒนบริหารศาสตร์*, 19(3).
- องค์การบริหารส่วนตำบลนาสวน อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2568, จาก <https://nasuan.go.th/pages/content/202>
- างคณา รัชวัตร. (2558). การดำเนินการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *เอกสารการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนาเพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ 2* (น. 18-19). วิทยาลัยนครราชสีมา, อำเภอเมือง, จังหวัดนครราชสีมา.
- อาทิตย์ ชูชัย. (2564). การพัฒนาชุมชนเชิงพุทธแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลสนับทึบ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(9).
- อุดม เขยทิวังค์. (2545). *หนังสือยุคปฏิรูปการศึกษา* อบท. *ประชาธิปไตยของชาวบ้าน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.